

Global Sundhed i Dansk Perspektiv

Lotte Buch Segal

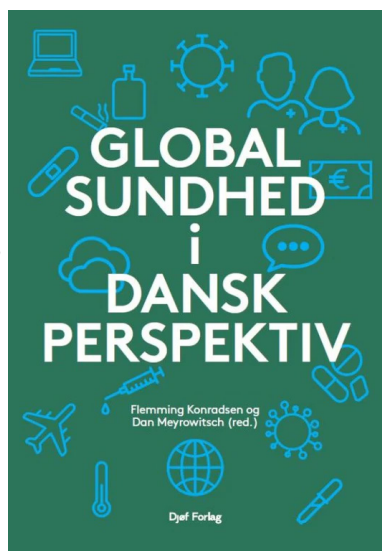
Senior Lecturer, University of Edinburgh
lotte.segal@ed.ac.uk

Segal, Lotte Buch 2023. Bog anmeldelse af Global Sundhed i Dansk Perspektiv. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*, nr. 39, 148-151

Hvad er relevansen af en global tankegang på et større provinshospital i Jylland? Og hvordan forestiller vi os fremtidens varme hænder i et sundhedssystem, der i tiltagende grad hviler på international arbejdskraft samt global transport af viden, teknologi og materialer?

Disse spørgsmål stiller Flemming Konradsen og Dan Meyrowitsch i lærebogen *Global Sundhed i Dansk Perspektiv* (2022). Konradsen er professor i global sundhed, samt forskningschef for global sundhed hos Novo Nordisk fonden og Meyrowitsch er lektor i epidemiologi ved Københavns Universitet.

Med bogen har de to redaktører samlet en række toneangivende, danske fagfolk med ekspertise i global sundhed. Antologiens titel er en genistreg, fordi bogen netop viser, hvorfor de såkaldt varme hænder i det danske sundhedssystem nødvendigvis må forholde sig til sundhed globalt set. Om end beskeden skal tages alvorligt gives den i bogen her uden løftede pegefingre. Tværtimod, ved at se på global sundhed med diverse danske øjne bringer bogen global sundhed hjem, så

man som læser forstår, at skellet mellem dansk og global sundhed er et luftkastel, da global mobilitet i forhold til vira, arbejdskraft, familiesammenføringer og kolonialisme betyder, at global sundhed er vores alles sundhed, dansk eller ej.

Lærebogen er henvendt til professionshøjskoler ikke kun tematisk men også i dens opbygning. Således er alle kapitler skrevet uden brug af fagjargon. Kapitlerne er forskningsbaserede og ledsaget af cases til undervisningsbrug, inklusive spørgsmål, som gør det muligt, at undervisere uden sundhedsfaglig ekspertise er klædt på til at undervise i samtlige af de emner, bogen dækker. En anden af bogens udmærkelser er måden hvorpå cases, også udenfor Danmarks grænser, gøres direkte relevante for de danske velfærdsuddannelser. Casematerialet, som bogen gør brug af, kunne være hentet fra danske hospitaler, tandlægeklinikker og socialforvaltninger, hvorved det globale gøres nærværende i en lokal og umiddelbar relevant kontekst.

Bogen er inddelt i elleve kapitler, hvoraf det første er skrevet af redaktørerne selv om den demografiske og epidemiologiske transition, verden befinder sig i. Som Konradsen og Meyrowitsch skriver, så er generationen, der fødes i dag den første til at bevidne en nedgang i verdens befolkningstal. Implikationerne af dette umiddelbart abstrakte tema berammes af spørgsmål til politisk prioritering af ældreomsorg og indvandring, temaer der i øvrigt kommer op i kapitel tre, hvor Dræbel, Petterson, Larsson og Konradsen undersøger erfaringer man får som udenlandsk sundhedsmedarbejder i Danmark. Hvor disse 3 kapitler tilbyder forskningsbaserede undersøgelser, lægger forfatterne samtidig op til saglig diskussion af dette brandvarme politiske emne med de respektive cases, som forankrer alle kapitlerne.

Kapitel to bidrager med viden om seksuel og reproduktiv sundhed fra Sierra Leone, Tanzania og Danmark. Maaløe, Tellier og Kujabi bringer potente fællesmenneskelige, ja eksistentielle, problemstillinger omkring fødsler i spil, hvor man som læser inviteres til at tænke løsningsorienteret langt udover snævre forestillinger om kulturelle forskelle som værende afgørende i fødselsoplevelsen. I tråd hermed undersøges omskæring af Rehfeld, Lykkebo og Schaffalitzky de Muckadeli sobert og nysgerrigt i kapitel fire. Den udvalgte åbningscase taler tilmed direkte til situationer, alle læsere kan komme ud for og tilbyder konstruktive måder at tilgå en samtale snarere end en skyttegravskrig. Men dog uden den relativisme, som nogle gange kendetegner diskussioner om oplevet andethed. Således bliver redaktørernes ambition om at skrive en opbyggelig og anvendelig bog gjort virkelig med stor politisk effekt.

En yderligere fordel ved bogens opbygning er, at vi ikke kun læser med fra et sted i sundhedsvæsenet; patienter, sundhedsprofessionelle, politikere, og videnmedarbejdere figurer på skift som fokus for kapitlerne. Således er vores allesammens "Netdoktor" også en del af bogen. I kapitel fem belyser Brandt Sørensen, Rosewood og Meyrowitsch patienters brug af digital teknologi til at forberede sig på patientrollen og udfordre den sundhedsfaglige viden (og magt). Patienten som drivkraft i egen behandling er også genstandsfelt for kapitel seks, hvori Sorgenfri Hansen og Konradsen analyserer medicinsk turisme som fænomen, med særligt fokus på dens nutidige bevægelse fra vest til øst samt de konsekvenser, det har for det danske sundhedsvæsen. Også her følges udredningen af en række diskussionsspørgsmål til brug i undervisningen, som sætter tilsyneladende minimale indgreb som f.eks. vægtreduktion eller kosmetisk kirurgi i spil overfor det etiske ansvar og eventuelle grænser herfor, når forløbet går skævt for patienten.

At mennesker lever liv, der er lokalt forankrede og globalt forbundne beskrives også i kapitel syvs gennemgang af kulturmødet i det danske sundhedsvæsen. Dette emne har længe været genstand for undersøgelse i medicinsk antropologi og transkulturel psykiatri, hvor man til stadighed forsøger at finde balancen mellem en anerkendende tilgang til betydningen af kultur uden samtidig at tilskrive kultur mere betydning end den har. Nørredam og Nielsen diskuterer den problematiske ide om etniske smerter som et eksempel på en misforstået ide om kultur, der bliver til en reificerende måde at læse udtryk for smerte blandt patienter, som bliver set som anderledes.

Udover sundhedsfaglig praksis og diskurs faciliteres sundhedsmæssige interventioner ligeledes af en institutionel infrastruktur. Denne beskrives i kapitel otte om international koordinering af vacciner under en global sundhedskrise, med pandemien som nærværende eksempel. Gennem sin beskrivelse og anbefaling fremhæver Østergren, måske utilsigtet, at under den mere neutrale term "koordinering" ligger den grundlæggende og nødvendige prioritering af hvilke interventioner, der er vigtige hvor og hvornår, og ikke mindst, hvem der er ansvarlige for det. De stadigt betændte diskussioner om grænser for Danmarks ansvar, vaccinephobning og hvem, der tæller som "de nærmeste" presser sig på, når man læser Østergrens ellers kliniske gennemgang. Kapitlet kræver, klædeligt, af sine læsere, at de tager stilling og reflekterer over de prioriteringer, man vælger som borger og fagperson.

Pandemiens tentakler er med os i kapitel ni ligeså om turisme og global sundhed, hvor Konradsen og Bygbjerg nøgternt minder os om, at de ferier, vi alle ser

frem til, ofte giver os andet end lokale godter og eksotiske minder med hjem i kufferter og kroppe. Spørgsmålet om hvordan man forebygger spredning gennem vaccine forud for udlandsrejser er således igen et spørgsmål om prioritering, men derudover også den medfølgende profilering som sådanne prioriteringer kan have, ikke blot i en rejsesituation, men for eksempel gennem de vidtrækkende regler for karantæne og indrejse, som Kina mfl. har praktiseret, og som negativt har påvirket synet på kinesiske borgere på rejse i verden.

Med kapitel ti understreges den biologiske dimension af sygdom og sundhed, ikke som individuel patologi men som et miljø af sandhed, der skabes i konstant samspil mellem biologi, natur om man vil, samt socialt liv i form af interventioner, menneskeskabte klimaforandringer samt den biologiske variation, disse bevægelser giver anledning til. Ved at zoome ind på en bestemt myggearts ændrede betingelser for overlevelse og formering i et varmere miljø viser Furu, Schiøler, Loft og Andersen hvor intimt forbundne menneske og miljø er, og stiller spørgsmål som mange måske ikke umiddelbart forbinder med sundhed i et dansk perspektiv.

Afslutningsvis undersøges endnu et pinefuldt kapitel i dansk sundhed, nemlig Grønland, under overskriften Arktisk sundhed. Koch, Rex og Lillebæk gennemgår de forskellige udfordringer samt mulige og umulige løsninger på de dramatiske hverdagsudfordringer, der hænger sammen med at være bosiddende i en bygd uden infrastruktur, ekspertise og medicin indenfor nødvendig rækkevidde. Kapitlet viser, om end uden at sige det direkte, hvordan dette knytter sig til prioriteringer, som Østergren undersøgte tilbage i kapitel otte, og dermed kommer vi til en overordnet indsigt, bogen bidrager med:

Global sundhed og dansk sundhed hænger uløseligt sammen. Enhver ide om at der findes en naturlig, genkendelig og indlysende grænse for, hvem og hvad der inkluderes i såkaldt dansk sundhed, bygger på en forestilling om, at man kan afgrænse. Samtlige af bogens kapitler viser os, at dette er en nationalromantisk illusion ude af trit med den virkelighed, som sundhedsprofessionelle samt patienter bevæger, behandler og helbredes i. Dette er en vigtig pointe, og man kunne ønske, at der i de undervisningsrum, bogen får sin gang i, gøres plads til både at tale om den uvægerligt politiske dimension af sundhed såvel som de praktiske implikationer af den. Bogen her er et vigtigt bidrag til samtaler i samfundet, som kan virke abstrakte, men som med bogens form og indhold gøres konkrete og nærværende for dens læsere, som jo netop er de mennesker, som skal lære fra sig og forvalte sundhed i samfundet i fremtiden.